

Handläggare
Agata Uhlhorn
Telefon: 0850829311**Till**
Kommunstyrelsen

Stockholms stads EU-policyarbete inom området digitalisering

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Att fastslå Stockholms stads övergripande position rörande förslag inom EU:s prioriterade policyområde digitalisering;
2. Att godkänna påverkansplanen för Stockholms stads EU-policyarbete inom området digitalisering, i enlighet med bilaga 1.

Sammanfattning

I europeiska kommissionens prioriteringar för perioden 2019–2024 samt arbetsprogrammet för år 2020 lyfts digitalisering som ett av de mest prioriterade områdena. Utöver att EU måste ”stå rustat för den digitala tidsåldern” så betonar man att digitalisering kan nyttjas som verktyg för en snabbare och mer effektiv grön omställning. Flertalet förslag har aviserats för 2020.

Stadsledningskontoret ser överlag positivt på kommissionens ambitioner. De åtgärder och initiativ som aviserats kan komma att medföra positiv utveckling inom stadens förvaltningar och bolag. Det är dock förvaltningarnas och bolagens samlade bedömning att EU kraftigt underskattar kostnaden för en omställning av denna storlek; omfattningen på detta omställningsarbete kommer att utgöra en utmaning för Stockholms stad. Därutöver finns behov av att tydliggöra kopplingen mellan existerande lagstiftning och aviserade förslag; oklarheter kan försvåra offentliga sektorns digitala utveckling samt implementering av EU-lagstiftning. Utifrån detta behöver påverkansinsatser genomföras för att betona nödvändiga förändringar i EU:s förslag för att ge Stockholms stad goda förutsättningar att på bästa sätt utföra den digitala omställningen. Stadsledningskontoret framhäver även behovet av ökad intern samordning och extern samverkan för en framgångsrik, hållbar digital omställning.

Stadsledningskontoret anser att det är särskilt viktigt att fastställa stadens övergripande position i denna fråga baserat på förvaltningars och bolags prioriteringar för att underlätta det långsiktiga påverkansarbetet och därmed även implementeringsarbetet.

Bakgrund

Området it och digitalisering blir en alltmer integrerad del av stadens verksamheter och ses ofta som en möjliggörare för förändring och effektivisering. Staden har länge arbetat systematiskt med att öka graden av digitalisering genom att tydliggöra riktning och mål genom olika typer av styrdokument. Idag finns ett flertal dokument som är styrande inom it-området; Ett program för digital förnyelse, Strategi för Stockholm som smart och uppkopplad stad, eStrategi, Strategi för grön IT med flera. Befintliga styrdokument ses nu över och planeras att ersättas med anledning av kommunfullmäktiges beslut i budget 2020 att kommunstyrelsen ska ta fram ett program för kvalitetsutveckling som inkluderar innovation samt it och digitalisering. Det nya programmet för kvalitetsutveckling kommer även att kompletteras med styrdokument som exempelvis Riktlinjer för informationssäkerhet och Handlingsplan för Artificiell Intelligens (AI), Machine Learning (ML) och automatisering.

I europeiska kommissionens arbetsprogram 2020 aviseras flertalet nya lagförslag, revideringar och strategier inom området digitalisering – en början på en långsiktig process.

Utöver samrådssvaret till revideringen av det fd PSI-direktivet (*Rev. antagen av EU 20 juni 2019: "Direktivet om öppna data och vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn"*) (KS 2018/1628) samt svaret till konsultationen om EU:s *"Rapport om den allmänna dataskyddsförordningen"* (KS 2020/671) har Stockholms stad inte arbetat med policypåverkan inom området.

Inom ramen för kommissionens prioriterade område "Ett Europa rustat för den digitala tidsåldern" kommer EU presentera ett antal lagstiftande och icke-lagstiftande åtgärder som kommer att påverka Stockholms stad verksamhet, så som: Digitaliseringsstrategin; Datastrategin; Vitbok om AI; Handlingsplan för digital utbildning; Lagen om digitala tjänster; Rapport om implementeringen av GDPR; Revidering av Direktivet om säkerhet i nätverks och informationssystem (NIS-direktivet); samt Revidering av eIDAS.

Stadens långsiktiga påverkansarbete inom detta område, skulle underlättas av ett tydligt ramverk som fastställer Stockholms hållning i frågan och som innehåller en överblick över nyckelaktörer med vilka Stockholms stad bör föra dialog med för ett framgångsrikt, långsiktigt arbete med den digitala omställningen.

Ärendets beredning

19 februari 2020 lanserades Europeiska kommissionens digitaliseringsstrategi. Stadsledningskontoret tillsatte en arbetsgrupp bestående av

avdelningen för it och digitalisering, avdelningen för kvalitet och stadsutveckling/enheten för statistik och analys samt innovationskansliet med internationella enheten som samordnande funktion, med syfte bland annat att arbeta fram en påverkansplan för Stockholms stads EU-policyarbete inom området digitalisering. Ärendet har beretts av arbetsgruppen i samarbete med juridiska avdelningen, stadsarkivet, miljöförvaltningen, stadsbyggnadskontoret, trafikkontoret, utbildningsförvaltningen, STOKAB och Stockholm Business Region.

Ärendet

Europeiska kommissionen beskriver i arbetsprogrammet för år 2020 prioriteringen om att Europa ska stå rustat för den digitala tidsåldern. Europa ska bli mer konkurrenskraftigt gentemot globala teknikjättar genom att prioritera investeringar i digital teknik men inte minst ska den offentliga sektorn kunna möta de ökande krav som samhället och medborgarna ställer.

Digitala strategin ”Att forma EU:s digitala framtid”

19 februari 2020 publicerades den digitala strategin (2020:67) (icke-lagstiftande; inga öppna samråd). I den digitala strategin med fokus på att forma EU:s digitala framtid framhävs målet att EU ska bli digitalt oberoende för att kunna göra egna val, enligt egna värderingar och regler. Strategin ska leda till en datadriven ekonomi.

EU:s digitala strategi tar avstamp i hållbar utveckling – den hållbara digitala omvandlingen måste fungera för såväl människor som företag, samtidigt som den ska hjälpa till att uppnå målen om ett klimatneutralt Europa år 2050.

Datastrategin

Datastrategin (2020:66) (icke-lagstiftande; kan medföra kommande lagstiftande förslag; öppet samråd) ska se till att EU går i spetsen för ett datadrivet samhälle. Det övergripande syftet med strategin är att skapa en inre marknad, där data, som inte är personuppgifter, kan flöda fritt mellan länder och sektorer och användas av företag, forskare och förvaltningar i hela EU på lika villkor.

Strategin lyfter nyckelbegrepp som datahantering inom vården; digitala tvillingar av fysiska produkter, processer och system; den digitala ekonomin; näringslivets ökade tillgång till data från industrin och offentliga sektorn; samt individens perspektiv så som dennes möjlighet till ökad kontroll över sin data.

Vitboken om AI

Vitboken om AI (2020:65) (vitbok om kommande lagförslag; öppet samråd) inkluderar så väl förslag för att stimulera investering i forskning och innovation, öka kompetensutveckling inom området, stödja näringslivets engagemang samt bland annat förslag på framtida standardiseringar. Vitboken inkluderar även skrivningar om den offentliga sektorns arbete med AI där denna uppmuntras till att utveckla så kallade ”Adopt AI programmes” med syfte att bland annat utveckla upphandlingsprocesser samt stödja offentlig upphandling av AI-system.

Handlingsplan för digital utbildning

2018 antog kommissionen en handlingsplan för digital utbildning (2018:022) (icke-lagstiftande; öppet samråd) med elva åtgärder som ska stödja användningen av digital teknik för undervisning och lärande, utveckla digital kompetens och digitala färdigheter samt förbättra utbildningen genom bättre analyser och prognoser. Handlingsplanen för digital utbildning skall uppdateras under kvartal 2, år 2020.

Kompetensförsörjningsfrågan lyfts som en nyckelaspekt i den Gröna Given, digitaliseringsstrategin samt i redan publicerade samråd så som de om vitboken om AI samt datastrategin. Med ambitionen att genomföra ett paradigmskifte i form av en omfattande digital omställning behöver EU:s medlemsländer, näringsliv och inte minst den offentliga sektorn säkerställa god tillgång till kompetens som kan utveckla, förvalta och som samtidigt kan ha det strategiska helhetsperspektivet i frågan om digitalisering.

Lagen om digitala tjänster

Europeiska kommissionen har aviserat en ny lag om digitala tjänster (lagstiftande; öppet samråd) med fokus på ansvars- och säkerhetsregler för digitala plattformar, tjänster och produkter samt utvecklingen av den digitala inre marknaden. Lagen om digitala tjänster kan komma att utgå från det existerande e-Handels-direktivet (ECD) (2000:31) från 2001 och kommer behöva ta hänsyn till direktivet om upphovsrätt på den digitala inre marknaden (2016:0280 (COD)).

Lagen om digitala tjänster kan komma att beröra områden så som: avvikande regler för onlinetjänster i medlemsstaterna; föråldrande regler och brister i lagstiftningen; otillräckliga incitament för att hantera skador online och skydda lagligt innehåll; ineffektiv offentlig tillsyn; samt höga inträdeshinder för innovativa tjänster.

Rapport om implementeringen av dataskyddsförordningen, GDPR

Dataskyddsförordningen (The General Data Protection Regulation – GDPR) (2016:679) (lagstiftande; öppet samråd om rapporten) är till för att

skydda enskildas grundläggande rättigheter och friheter, särskilt enskildas rätt till skydd av personuppgifter. Förordningen har till syfte att skapa en enhetlig och likvärdig nivå för skyddet av personuppgifter så att det fria flödet av uppgifter inom Europa inte hindras. Mycket i dataskyddsförordningen liknar de regler som fanns i personuppgiftslagen samtidigt som individens rättigheter och friheter förstärktes.

Europeiska kommissionen har aviserat att relevant existerande EU-lagstiftning kommer att under året justeras utifrån dataskyddsperspektivet.

Revidering av direktivet om säkerhet i nätverks och informationssystem, NIS

NIS-direktivet (2016:1148) (lagstiftande; öppet samråd om revideringen) antogs av EU 2016 och genomfördes i Sverige 2018 genom lagen om informationssäkerhet för samhällsviktiga och digitala tjänster (2018:1174). Syftet med direktivet är att etablera en säkerhetsstandard inom den digitala världen som skyddar den infrastruktur som bygger upp samhälle och ekonomi. Reglerna omfattar leverantörer av samhällsviktiga tjänster och digitala tjänster i både privat och offentlig sektor inom områden så som energi, transport, hälso- och sjukvården, leverans och distribution av dricksvatten och digital infrastruktur.

Revidering av NIS-direktivet har aviserats till fjärde kvartalet, år 2020.

Revidering av EU-förordningen om e-legitimation, eIDAS

EU-förordningen eIDAS (2014:910) (lagstiftande; öppet samråd om revideringen) innebär att det från och med den 29 september 2018 är obligatoriskt för offentliga e-tjänster att tillåta inloggning även med utländska e-legitimationer. Förordningen vill bidra till att göra det enklare för EU-medborgare att arbeta och bo i andra EU-länder. Lagkravet omfattar alla e-tjänster där man loggar in med exempelvis BankID eller Mobilt BankID, inklusive de offentliga, digitala tjänster som inte har några målgrupper i utlandet.

I en översyn av eIDAS-förordningen föreslås bland flera initiativ för att utveckla och stärka cyber-säkerheten.

Samordning med nationellt remiss- och implementeringsarbete av EU-lagstiftning

Stadens arbete med att påverka EU-policyutvecklingen inom området digitalisering bör samordnas med det pågående remiss- och implementeringsarbetet på nationell nivå av EU-lagstiftning inom områden så som ”En digital ingång till Europa” (2018:1724) (lagstiftande) samt direktivet om öppna data och vidareutnyttjande av information från

den offentliga sektorn (EU 2010:566) och antagandet av ”Listan om värdefulla datamängder” kopplat till denna (lagstiftande).

Stadsledningskontorets synpunkter och förslag

Stadsledningskontoret föreslår att Stockholms stads övergripande position inom EU:s policy området digitalisering bygger på följande grundstenar:

Stockholms stad stödjer EU:s ambition och ökade fokus på digitalisering
Stockholms stad har flertalet goda exempel där digitalisering inom ordinarie verksamhet samt i projekt och innovationsinitiativ lett till ett för staden positivt utvecklingsarbete. För att fortsatt kunna möta de ökade krav som stadens medborgare, näringsliv och besöksnäring ställer på förvaltningarnas och bolagens tjänster behöver arbetet med digitalisering ständigt utvecklas; stödåtgärder och lagstiftning som stimulerar denna utveckling välkomnas.

Stockholms stad ser överlag positivt på kommissionens ambition inom prioriteringsområdet ”Ett Europa rustat för den digitala tidsåldern” och de initiativ som aviserats. Digitalisering kan ge ökad effektivitet och produktivitet; såväl möjligheter som utmaningar. Det är dock viktigt att betona att de målsättningar som satts behöver vara realistiska sett utifrån genomförbarhet och tid.

Stockholms stad bedömer att EU underskattat kostnaderna och tiden som behövs för det digitala omställningsarbetet

Det är förvaltningarnas och bolagens samlade bedömning att EU kraftigt underskattar kostnaden för en omställning av den storlek som presenteras i exempelvis EU:s digitaliseringsstrategi. Utöver finansiella resurser saknar stadens verksamheter tidsutrymme, personella resurser och kunskapen för att genomföra de föreslagna insatserna inom utsatt tidsram. Omfattningen på detta omställningsarbete kan därmed komma att utgöra en utmaning för Stockholms stad.

EU:s prioritering av ny teknik, öppen data och cybersäkerhet kommer att kräva nya arbetssätt, innovationer samt investeringar i nya system och ny teknik. Därutöver förväntas den offentliga sektorn, enligt förslag till Datastrategi, leverera data till exempelvis den privata sektorn utan ersättning för nerlagd arbetsinsats. Detta kommer bland annat medföra ett inkomstbortfall för Stockholms stad vilket behöver adderas till de ökade omkostnader som tillkommer vid införandet av nya digitala lösningar. För att säkra hållbar finansiering av det digitala omställningsarbetet är det särskilt viktigt att EU tillgängliggör och tydliggör vilket stöd städer kan förvänta sig för att nå de utsatta målen i de aviserade förslagen.

Stockholms stad föreslår att incitament utvecklas på EU-nivå för att stödja affärsmodeller som gör det möjligt för den offentliga sektorn att finansiera leveransen av exempelvis processade datamängder så som kartprodukter och analyser för att på så vis få stöd till övrig datahantering; så som exempelvis leverans av öppna grunddata.

Stockholms stads digitala omställning försvåras ytterligare om staden på grund av europeisk lagstiftning förhindras att nyttja marknadsledande tjänster från leverantörer i tredje land. EU:s inre marknad behöver stärkas och den europeiska konkurrenskraften ökas för att säkra ett digitalt oberoende EU men detta behöver göras i relation till den utveckling som sker utan för unionens yttre gränser.

Stockholms stad betonar vikten av tillgång till operatörsneutral passiv fiberinfrastruktur för digitaliseringen

Stockholms stad betonar betydelsen och vikten av tillgången till en operatörsneutral passiv infrastruktur för att på så vis underlätta digitaliseringen av stadens olika verksamheter. Utan tillgången till den underliggande infrastrukturen kan den digitala omställningen inte realiseras. Möjligheten för Stockholms stad att tillhandahålla en fiberinfrastruktur, som är tillgänglig och öppen på likvärdiga villkor, påverkas i stor utsträckning av EU och dess regulatoriska regelverk. Stockholms stad vill därför lyfta fram vikten av att i sitt EU-policyarbete fortsatt arbeta med att värna förutsättningarna för denna affärsmodell på EU-nivå.

Stockholms stad betonar vikten av att tydliggöra skillnader och kopplingar mellan befintlig lagstiftning och kommande lagförslag

Kopplingen mellan befintlig lagstiftning (så som GDPR, ”En digital ingång till Europa” samt direktivet om vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn) och de aviserade förslagen (bl.a. vitboken om AI och datastrategin) behöver tydliggöras; oklarheter kan försvåra offentliga sektorns digitala utveckling samt implementering av ny EU-lagstiftning. Utöver detta behöver lagstiftning inom området digitalisering synkroniseras med övrig lagstiftning så att dessa inte är motstridiga.

Stockholms stad behöver öka den interna samordningen och den externa samverkan för en framgångsrik, hållbar digital omställning

De föreslagna målsättningarna inom EU kommer att innebära ett omfattande omställningsarbete inom Stockholms stad vilket kommer att kräva ökad intern samordning. Projekt inom förvaltningar och bolag visar ett behov av ökat tvärsektorielt och horisontellt samarbete inom staden. Exempelvis finns stora utmaningar kring delning av data för analyser inom staden samt mellan Stockholms stad och externa aktörer.

För en framgångsrik, hållbar digital omställning krävs att Stockholms stad även arbetar nära nyckelaktörer: Region Stockholm, näringslivet dit Stockholms stad outsourcat leveransen av it-system, akademin, forskningsinstitut samt exempelvis offentliga myndigheter mellan vilka data köps och säljs. Utöver detta behöver dialog föras med nyckelaktörer så som DIGG – Myndigheten för digital förvaltning, Vinnova – Statens innovationsmyndighet, Infrastrukturdepartementet, SKR – Sveriges kommuner och regioner, samt europeiska, nationella och regionala nätverk med flera.

Utifrån ovan nämnda grundstenar behöver påverkansinsatser genomföras för att betona nödvändiga förändringar i EU:s förslag för att ge Stockholms stad förutsättningar att på bästa sätt utföra den digitala omställningen.

EU:s förslag till revideringar av existerande lagar, nya lagar, strategier och handlingsplaner tangerar varandra i stor utsträckning och berör flertalet av stadens verksamheter. Beroende på omfattningen av varje enskilt förslag kommer insatserna att vara varierande men det är oavsett av särskild vikt att fastställa Stockholms stads övergripande position; detta för att underlätta påverkansarbetet gentemot EU samt gentemot övriga identifierade nyckelaktörer.

Bifogad påverkansplan presenterar en fördjupad bild över EU:s förslag till lagstiftning, direktiv, strategier och handlingsplaner och utvecklar stadens ståndpunkter inom området digitalisering utifrån redan presenterande förslag. Utöver detta kartlägger påverkansplanen nyckelaktörer med vilka Stockholms stad bör samverka i denna fråga. Påverkansplanen kommer att nyttjas som ett levande arbetsdokument, uppdaterat vid behov då ny information tillgängliggörs av exempelvis EU.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen beslutar att fastslå Stockholms stads övergripande position rörande förslag inom EU:s prioriterade policyområde digitalisering samt att godkänna påverkansplanen för Stockholms stads EU-policyarbete inom området digitalisering, i enlighet med bilaga 1.

Magdalena Bosson
Stadsdirektör

Erica Lawesson
Kommunikationsdirektör

Bilagor

1. Påverkansplan för Stockholms stads EU-policyarbete inom området digitalisering